తెల్లవారని బ్రతుకులు

పాలకూర సీతాలత

పార్కు గడ్డిలో వెల్లకిలా పడుకుని ఆకాశంలో మెరుస్తున్న నక్షత్రాల్ని చూస్తూ ఆలోచనల్లో నిండివున్న అనంతరాంని వాచ్‌మన్ తట్టిలేపాడు.

"గేటు మూసే వేలయ్యింది. ఇక ఇంటికి వదు బాబూ ..." అన్నాడు తలకు తుండు చుట్టబెట్టుకుంటూ వాచ్‌మన్.

అనంతరాం లేచాడు. ఒంటికి అంటిన గడ్డి పరకలు దులుపుకున్నాడు: ఒకసారి జేబులు తడుముకుంటూ నవ్వుకున్నాడు. జేబులో ఏముందని తడుముకోవడం ? పర్సులేదు. ఉన్నా అందులో డబ్బులుండవు. బైటకి నడిచాడు అనంతరాం.

రోడ్డంతా విద్యుద్దీపాల కాంతితో నిండిపోయింది. దుకాణాలన్నీ రష్‌గా వున్నాయి. 'బహుశా ఏదైనా పండుగ సీజనేమో ! ... ' అనుకున్నాడు. పండుగలు జేబులో డబ్బులున్నవాళ్లకు. అందుకే తనకు రాబోయే పండుగ గురించి తెలియదు. ఖాళీ జేబుల్లో చేతులు పెట్టుకొని ఇంటివైపు నడవడం ఆరంభించేడు. ఫారిన్లో ఉద్యోగం చేస్తూ పెళ్లి చేసికొందుకు ఇండియా తిరిగొచ్చిన కుర్రాడి చుట్టూ మూగిన ఆడపిల్ల తండ్రుల్లా అతనిలో ఆలోచనలు చుట్టుముట్టాయి.

అనంతరాం తండ్రి ఆదినారాయణ. చాలా పెద్ద కంపెనీలో చిన్న గుమాస్తాగా చేరి ఇంకో ఏడాదిలో గుమాస్తాగానే రిటైరు కాబోతున్నాడు. భార్య సుందరమ్మకూ రోగాలకూ గొప్ప మైత్రి. రెండురోజులు లేచి తిరిగితే మూడురోజులు పడుకుని తీరాలి. అదొక రూలయిపోయింది. ఆదినారాయణ సంపాదన డాక్టర్లకి పొయ్యడానికే సరిపోవటంలేదు. కూతురు సత్యవతికి తల తాకట్టుపెట్టి పదివేలు కట్నం ఇచ్చి పెళ్లిచేశాడు. నాలుగేళ్ల తర్వాత రోడ్డు ప్రమాదంలో సత్యవతి భర్త మరణించేడు. తల చెడి పుట్టింటికి చేరింది. ఇక బ్రతుకంతా అక్కడే గడపాలి. అత్తగారి తరఫునుంచి ఆమెకు లభించిందీ, లభించబోయేదీ ఏదీలేదు గుడ్డిలో మెల్ల అన్నట్లు ఆమె కడుపున ఏ కాయా కాయక పోవడం మరి ఆదినారాయణ తరఫునుంచి చూసి అదృష్టమనే చెప్పాలి. లేకపోతే ఆ భారం కూడా ఆదినారాయణ భుజాలపై పడేదిగదా !

అనంతరాం పుట్టగానే ఆదినారాయణలో పుత్రోత్సాహం కల్గి తన కొడుకు జిల్లా కలెక్టర్ అయి తీరుతాడని నమ్మాడు. ఆ తర్వాత ఆ విషయం మర్చిపోయాడో ఏమో కొడుకుని బి.ఏ. చదివించి ఆ తర్వాత ఇక ఓపికలేదని చేతులు ఎత్తేశాడు. అనంతరాం వల్ల దేశంలో నిరుద్యోగుల సంఖ్య మరి ఒకటికి పెరిగింది. అదే అతనివల్ల దేశానికి జరిగిన ఉపకారం. అతనికి మాత్రం దేశం వల్ల ఏమీ ఉపకారం జరగలేదనే చెప్పాలి. 'నీకు దేశం ఏం చేసిందని ప్రశ్నించకు. నువ్వు దేశానికి ఏం చేశావో ఆలోచించు ...' అని ఎవరో నాయకుడు ఎన్నికల్లో ఉపన్యాసం ఇయ్యడం విన్న అనంతరాం సన్నగా నవ్వుకుని ఊరుకున్నాడు.

కొడుకు తనకొక సమస్యగా మిగిలిపోయాడని తండ్రికి తెల్సు. తండ్రికి తెల్సిన విషయం కొడుక్కూ తెల్సు. ఉద్యోగం వచ్చే అతీ గతీ లేదుగానీ ఇంటర్వ్యూలకూ, అప్లికేషన్లకూ, రిటెన్ టెస్టు

చార్జీలకు డబ్బు అడిగేందుకు మొహమాటంగా వున్నా కొడుక్కి అడక్క తప్పటంలేదు. అష్ట కష్టాలుపడి ఆ డబ్బు కొడుక్కి ఇయ్యడం తండ్రికీ తప్పటంలేదు. ఈ విషయంలో ఇద్దరూ బాధ పడుతూనే వున్నారు. 'నేను కలాసీ ఉద్యోగం అయినా చేస్తాను' అని పాపం అనంతరాం సిద్ధపడ్డాడుగానీ అతనికి ఆ ఉద్యోగం ఇచ్చేందుకు మాత్రం ఎవ్వరూ సిద్ధపడలేదు.

అనంతరాం తర్వాత ఇంకో ఆడపిల్ల. పదేళ్ల పరమేశ్వరి. సిరి అబ్బదేమోగానీ చిదుము త్వరగా అబ్బుతుందట. మంచి పోలికలు రావడం కష్టంగానీ చెడ్డ పోలికలు రావడం సులభం కాబోలు. తల్లి నుంచి అనారోగ్యం అనే లక్షణం పుణికి పుచ్చుకుంది పరమేశ్వరి. తల్లిలాగే రోగిష్టిది. అందుకని చదువు అంత మాత్రంగానే అంటుతోంది. దాని చదువు గురించికాక దాని రోగం గురించే బెంగ ఆదినారాయణకి.

అసలు నిజానికి ఆదినారాయణకి అన్నీ బెంగలే. మరో ఏడాదిలో రిటైరు అయిపోతే ఈలోగా సంసారం ఆదుకుందుకు అనంతరాంకి ఉద్యోగం వస్తుందో రాదో అని బెంగ. భార్య ఎన్నటికైనా సంపూర్ణ ఆరోగ్యవంతురాలు అవుతుందా అని బెంగ. కూతురు సత్యవతి బ్రతుకు బుగ్గి అయినందుకు బెంగ. పరమేశ్వరి పాడైపోతోందని బెంగ. వీధిలో రకరకాల అప్పులు ఉన్నందుకు బెంగ. ఆ అప్పులు తీర్చే దారి కన్పించనందుకు బెంగ. రోజుకు పదిసార్లు ఏడుకొండల వెంకటేశ్వరస్వామిని తల్చుకున్నా ఆయన ఏ రకంగానూ ఆదుకుందుకు రావటంలేదని బెంగ. (ఇదేదో గజేంద్రమోక్షం రోజులనీ 'లావొక్కింతయు లేదు' అనగానే దేముడు వచ్చి చక్రం అడ్డువేస్తాడనీ ఆయన నమ్మకం. ఇది కలియుగం అని మర్చిపోతుంటాడు మరి పాపం!) నెల్లాళ్లుగా వస్తున్న దగ్గుకు కారణం టి.బీ. కావచ్చునేమో అని బెంగ. ఆ విషయం నిర్ధారణ చేసుకుందుకు డాక్టర్ దగ్గరకు వెళ్లే తీరిక, ఆర్థికస్తోమత లేనందుకు బెంగ. ఇన్ని రకాల బెంగల మధ్య ఎలా జీవించాలన్న బెంగ. అనంతరాం ఆ రోజులుగా తనకు అయిదొందలు కావాలనీ, ఆ తర్వాత ఉద్యోగం వచ్చి తీరుతుందనీ వేధించడం ఒక బెంగ. ఈ అయిదొందలు అప్పు కోసం వెళ్తే గతంలో చేసిన అప్పు తీర్చేదాకా మరొక్క పైస అప్పు ఇవ్వడం కష్టం అనీ, గతంలో తీసుకున్న అసలు ఎలా వున్నా వడ్డీ త్వరగా కట్టెయ్యమనీ ఆ అప్పు ఇచ్చినవాడు గట్టిగా వార్నింగు ఇవ్వడంతో తనకున్న పరువు ప్రతిష్ఠలు గంగలో కల్సిపోయాయని బెంగ. ఆ విషయం అప్పులవాడితో అంటే వాడు గొంతు చించుకుని 'నీకు అసలు పరువనేది ఎక్కడ వుందయ్యా గుమాస్తాగారూ! వెళ్లండి...' అని అన్నాడని బెంగ. ఈ సంసారపు చిక్కుల్లోపడి ఆఫీసు పని సరిగా చెయ్యలేక పోతున్నందువల్ల ఆఫీసరు ఒక రోజు పిల్చి జాడించి వొదిలిపెట్టి చాకిరేవు పెట్టాడని బెంగ. ఈ బెంగలన్నీ మీదపడి తనని మరింత నిరాశావాదిగానూ, ఓపిక లేనివాడుగానూ చేస్తున్నాయని బెంగ. పెద్ద కూతురు సత్యవతి ఎదురింటి ఉద్యోగస్తుడితో చనువుగా మాట్లాడుతోందని లోకం చెవులు కొరుక్కుంటోందని బెంగ. ప్రైవేటుగా హిందీ పరీక్షలకి కడుతూ ఆ ఎదురింటి ఉద్యోగస్థుడు ఉమాకాంతరావు దగ్గర కోచింగ్ తీసుకుంటోందన్న నిజం లోకానికి తెలియదని బెంగ.

ఇల్లు చేరాడు అనంతరాం!

పక్కింటి గోడగడియారం ఎనిమిది గంటలు కొట్టింది.

తల్లి ఆయాసపడ్తూ — "ఈ విషయం విన్నావురా?" అంది అనంతరాంతో.

ఏ విషయం అన్నట్లు కనుబొమ్మలు ఎగరేశాడు.

"మీ నాన్నగారు..." మధ్యలో ఆమె మాట తుంచేశాడు.

"అయిదొందలు ఇవ్వడానికి ఒప్పుకున్నారా?... అప్పుచేసి తెచ్చారా?... భలే... ఇంకేముంది? నాకు ఉద్యోగం వచ్చినట్లే..." అన్నాడు సంతోషంగా.

అవును. అతను ఉద్యోగం కోసం అయిదు వందలు ఖర్చు పెట్టాలని తెల్సుకున్నాడు. ఏ ఆఫీసులో గుమాస్తా ఉద్యోగం ఖాళీగా వుందో ఆ ఆఫీసరు అతని ఫ్రెండు తండ్రి. ఆయన ఆ ఉద్యోగం తప్పకుండా తనకి ఇప్పిస్తానని ప్రామిస్ చేశాడు.

"చూడు అనంతరాం! నువ్వు ఈ ఉద్యోగానికి అప్లయ్ చెయ్యడం మంచిదే. నువ్వంటే నాకు గతం నుంచీ ఉన్న అభిమానం కారణంగా, నీ సత్ప్రవర్తన నాకు తెల్సిన కారణంగా ఈ ఉద్యోగం నీకు వచ్చేలా చేస్తాను... కానీ ఒక్క విషయం... ఎంప్లాయిమెంట్ ఎక్స్చేంజి నుంచి ఇంటర్వ్యూకి కాల్ లెటర్ తెచ్చుకోవల్సిన బాధ్యత నీది. నువ్వు ఇంటర్వ్యూకి అటెండుకా. అంతే... తక్కిన విషయాలు నాకు వదులు..." అన్నాడు ఆయన.

అంతకన్న కావల్సిందేముంది? ఎగిరి గెంతినంత పని అయ్యింది అనంతరాంకి. పక్కవాని జేబులోని డబ్బుతో మందుకొట్టి తృప్తిపడ్డ పరాన్నజీవిలాగ సంతోషపడిపోయాడు. ఆ తర్వాత ఎంప్లాయిమెంట్ ఆఫీసుకి వెళ్లి కాల్ లెటర్ పంపించే గుమాస్తాని కలిశాడు. అతనికి ఆశ్చర్యం వేసింది. ఆ గుమాస్తా ఎవ్వరో కాదు. ఈ మధ్యే అక్కడకు వచ్చిన అతని సీనియర్ స్టూడెంట్ మిత్రుడు మధుసూదనం. ఇద్దరూ కాలేజీలో "గురూ..." అనుకుని తిరిగేరు. ఇప్పుడు కూడా సంతోషం పట్టలేక "గురూ... ఇదీ సంగతి... కాల్ లెటర్... ఆ బాధ్యత నీది..." అన్నాడు అనంతరాం.

ఆ విషయం ఎత్తకుండా "పద, కాంటీన్లో కాఫీ తాగుదాం..." అన్నాడు మధుసూదనం.

ఇద్దరూ కాంటీన్లో కూర్చున్నారు. కాఫీ సగం తాగేకా మధుసూదనం అన్నాడు—

"చూడు అనంతరాం! నువ్వు నా ఫ్రెండువి. కాదనను. కానీ ఆఫీసు విషయాల్లో బావమరిది అయినాసరే, ఆ విషయం మర్చిపోయి ప్రవరిస్తాను. అలాగే నీతోనూను. కాల్ లెటర్ పంపేందుకు నాకున్న రేటు నేను చెప్తాను. అది ఇచ్చుకుంటేనే నీపని జరిగేది. 'ఇదేంట్రా, ఇంత నిర్మొహమాటంగా మాట్లాడతావ్?' అని అనకు. అది అంతే. కొందరికి కొన్ని ప్రిన్సిపుల్స్ వుంటాయి. అబద్ధం ఆడకూడదని హరిశ్చంద్రుడి ప్రిన్సిపుల్. దీనుల్ని ఉద్ధరించాలన్నది గాంధీగారి ప్రిన్సిపుల్. అలాగే లంచం తీసుకోకుండా ఏపనీ చెయ్యకూడదని అనేది నా ప్రిన్సిపుల్. 'ఏం?

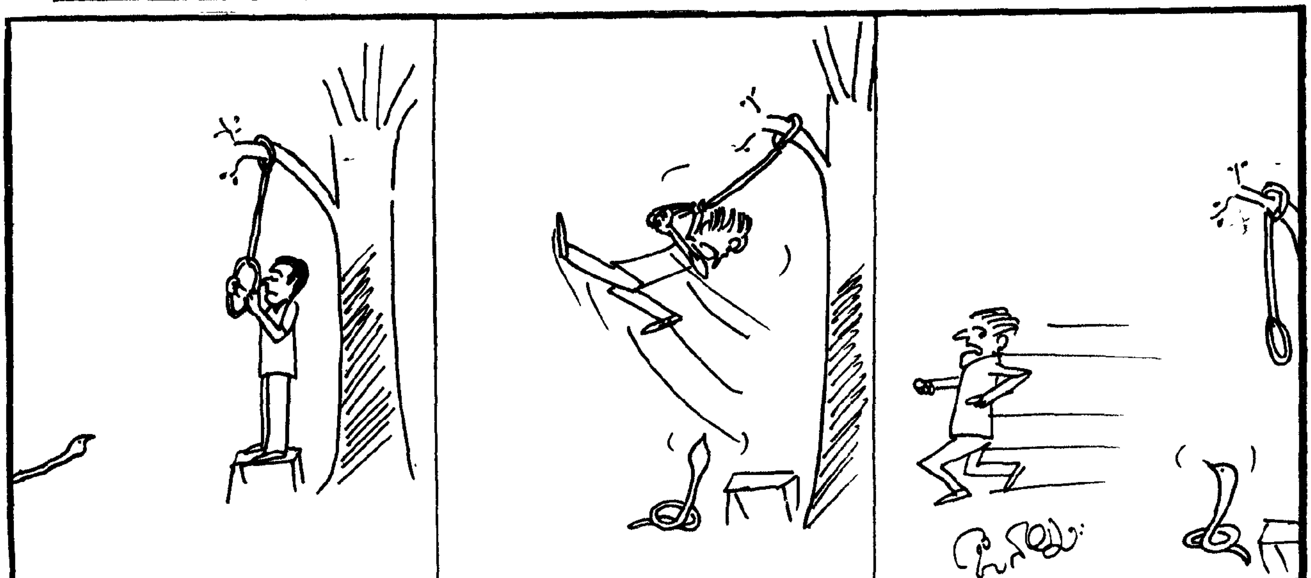

ఎందుకని?' అని అడక్కు. అది అంతే. సాధారణంగా నేను ఈ కాంటీన్ ఖర్చుకూడా పార్టీల మీదే రుద్దుతాను. నువ్వు నా ఫ్రెండువి కనుక ఈబిల్లు నేనే ఇచ్చుకుంటాను..."

నోరు వెళ్లబెట్టిన అనంతరాం ఈగలు దూరుతాయని నోరు మూసుకున్నాడు. మధుసూదనం కోరింది అయిదు వందలు.

"ఈ అయిదు వందలూ నా కోసమే అని అనుకోకు. నిర్మొహమాటంగా చాలాసొమ్ము వసూలు చేస్తున్నాడని అనుకోకు. ఇది రివాజు రేటు. పైగా ఇందులో ఇంకా చాలా వాటాలు ఉన్నాయి. లంక మేత, గోదావరి ఈత అన్నట్లు నాకు ఇందులో దక్కేది ఒక వందే..." అని కూడా చెప్పాడు.

ఆ రకంగా అనంతరాం ఉద్యోగం ఖరీదు ఐదు వందలు అయ్యింది. మిగతావాటితో పోల్చితే చాలా చవగ్గా తేలినట్లు అనుకోవాలి. కానీ ఆ అయిదు వందలు కూడా దొరికి చావటం లేదే! దేవుడు ఉద్యోగం అనే వరం ఇచ్చినా, పూజారి అయిదు వందలని అడ్డుగోడ కడుతున్నాడే!

ఈ అయిదు వందల కోసం ఆ రోజులనుంచీ రోజుకు ఏడుసార్లు చొప్పున తండ్రిని అడిగి ఎనిమిది సార్లు చొప్పున అతనిచేత లేదని అన్పించుకుని తొమ్మిదిసార్లు విట్ఠుర్చి పదిసార్లు తలగోక్కున్నాడు.

"అది కాదురా నాయనా! ఆ ఏడుకొండల వాడికి ఎన్ని పూజలు చేసినా ఈ కష్టాల కుంపటి ఇలాగేవుంది ..." తల్లి అంది.

"ఏమిటమ్మా విషయం ?" చికాగ్గా అడిగేడు అనంతరాం. తను ఊహించినట్లు అయిదొందల సంగతి కాదని తెల్సిపోయింది.

"మీ నాన్నగారికి టి. బి. అట. ఇవాళ డాక్టర్లు తేల్చి చెప్పారు. వెంటనే హాస్పటల్లో చేరాలి ......" అంది.

అనంతరాం బెదిరిపోలేదు. ఉన్న కష్టాలలో ఇదొకటి. నీరు ఎప్పుడూ పల్లానికే పోయినట్లు, డబ్బు ఇబ్బందుల కష్టాలు ఎప్పుడూ లేని వాడికే అనుకున్నాడు.

"సరే, అన్నం వడ్డించు ..."అన్నాడు బట్టలు మార్చుకుంటూ. తండ్రి మంచం మీద పడుకుని కళ్లు మూసుకుని వుండటం చూశాడు. నిద్రపోతున్నాడో, లేదో తెలియదు.

భోజనం చేసి వచ్చేసరికి తండ్రి లేచి కూర్చున్నాడు. "అనంతం: ఒక ఫ్రెండు దగ్గర అప్పు చేశాను, అయిదువందలు. తీసుకో. ఈ రకంగానైనా నీకు ఉద్యోగం వస్తే ఒక సమస్య తీరినట్లే ......" అన్నాడు దగ్గుతూ.

ఆ దగ్గు వింటే తండ్రికున్న రోగం గుర్తు వచ్చింది.

అనంతరాం అన్నాడు.

"ముందు మీరు హాస్పటల్లో చేరండి. ఈ అయిదువందలూ అందుకు ఖర్చుపెట్టాలి ముందు. నా సంగతి తర్వాత చూద్దాం ... డబ్బు మీ దగ్గరే వుంచండి. రేపు మిమ్మల్ని హాస్పటల్‌కు తీసుకు వెళ్తాను ......"

తండ్రి జవాబు చెప్పలేదు. ఉద్యోగానికే ఆ డబ్బు ఖర్చుపెట్టమని బలవంతం చెయ్యలేదు. రెండు సార్లు దగ్గి, ఒకసారి చిన్నగా మూలిగి ఊరుకున్నాడు

ఆ రాత్రి దొడ్డివైపు ఆరుబయట అనంతరాం ఒక మంచం మీదా, సత్యవతి మరో మంచం మీదా పడుకున్నారు. మిగతా వాళ్లు లోపలే పడుకున్నారు.

ఒక రాత్రి వేళ మెలకువ వచ్చిన అనంతరాంకి. సత్యవతి మంచం మీద కన్పించలేదు. దొడ్డి తలుపు తెరిచివుంది. అక్కడ రెండు ఆకారాలు సన్నగా మాట్లాడుకుంటున్నాయి. మెల్లగా లేచి అటు వైపు అడుగులు వేశాడు. ఆ ఆకారాలు తన రాకని గమనించకుండా జాగ్రత్త పడ్డాడు. ఆ రెండో ఆకారం తమ ఎదురింట్లో వుండే హిందీ టీచర్ ఉమాకాంతరావుగా గుర్తించాడు.

"ఉమాకాంత్‌గారూ! వచ్చి కూర్చోండి .. కొంచెం మాట్లాడుకుందాం ......" అన్నాడు అనంతరాం.

అనుకోని ఈ సంఘటనకి అదిరిపోయాడు ఉమాకాంతరావు. గొంతులో వెలక్కాయ పడ్డట్లు అయింది. అడుగు ముందుకు వేయలేకపోయాడు వెనక్కివేసి పారిపోలేక పోయాడు.

"అబ్బే... అదీ... అదీ..." తడబడ్డాడు.

దొడ్లో లైటు వేశాడు. "ఫర్వాలేదు ... రండి ..." అంటూ తన మంచం దగ్గరకు తీసుకు వెళ్లాడు. ఉమాకాంతరావు గాలికి ఊగుతున్న మామిడి చెట్ల కొమ్మల వైపు చూశాడు.

"ఉమాకాంతరావుగారూ! నేను బహుశా మీకంటె చిన్న వాడిని. మీకు ఇలాంటి పన్లు తగునా? తప్పు మా అక్కదే కావచ్చు. అయినా ఆమెను మీరు

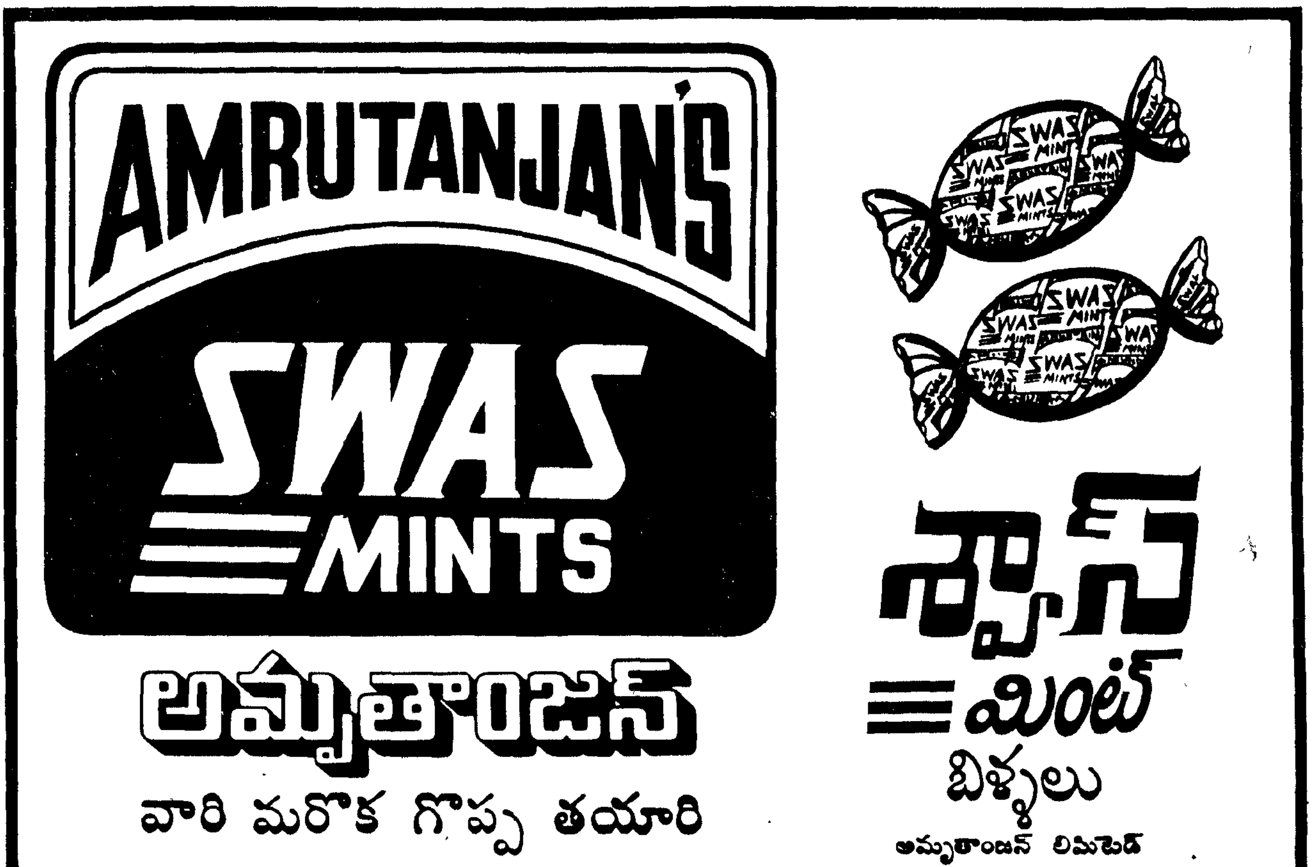

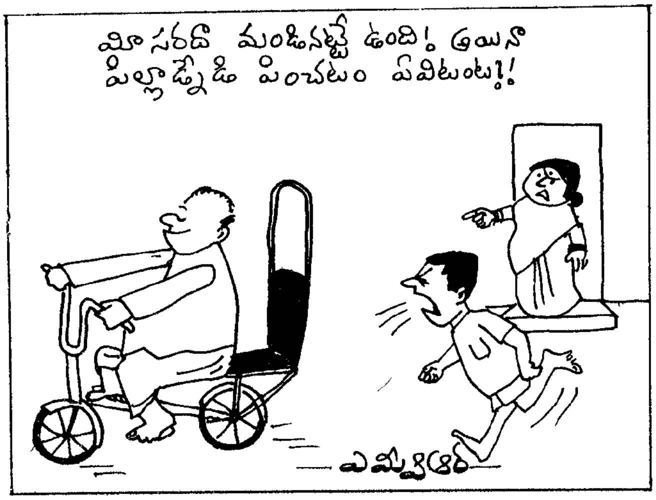

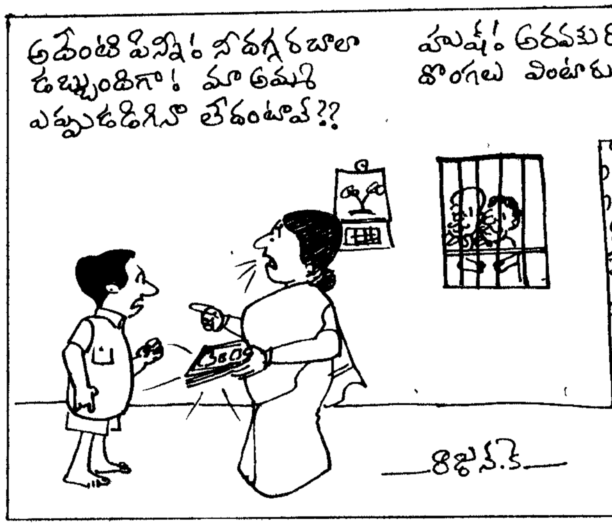

మందలించ వల్సింది. ఏదో మీ దగ్గర హిందీ నేర్చుకుంటోంది... అంత మాత్రాన ఇంత చనువు తీసుకుంటారా ? ఇది ధర్మమేనా ?...'' అన్నాడు అనంతరాం. ఆ సమయంలో ఏదో పెద్దరికం అతన్ని ఆవహించింది. ఆ కుటుంబం క్రమశిక్షణ, రక్షణ తనమీదే వున్నట్లు అన్పించింది.

సత్యవతి ముఖం కూడా పాలిపోయింది. దొంగతనం చేస్తూ పట్టుబడి పోయినట్లుగా వుంది ఆ ఇద్దరి పరిస్థితీ.

''అది కాదండీ ! ... సత్యవతిని నేను పెళ్లి చేసుకుంటాను. నా మాట నమ్మండి...'' అన్నాడు ఉమాకాంతరావు నమ్మకం గుప్పిస్తూ.

''ఈ విషయం మీ పెద్దలకి ... '' అనంతరాం మాటలు త్రుంచేస్తూ అన్నాడు —

''ఒప్పుకోరు. వాళ్లని ఎదిరించి పెళ్లి చేసుకుంటాను. మీ నాన్నగారు కూడా ఒప్పుకోరని సత్యవతి ... ''

''అవును. కూతురి బ్రతుకు బాగు అవుతుందన్న సంతోషం కంటె ఆయనకు సాంప్రదాయం దెబ్బ తింటోందన్న బాధే ఎక్కువ. ఆయన గురించి నాకు బాగా తెల్సు. ఆయన ఈ పెళ్లికి ఒప్పుకోరు. కనుక ఒక పని చెయ్యండి. ఎవరికీ తెలియకుండా ముందు ఏ అన్నవరంలోనో పెళ్లి చేసుకోండి. ఆ తర్వాత ఏడ్పులు, మొత్తుకోళ్లు అయినా అందరూ సర్దుకుపోతారు. ఇందుకు నా సహాయం మీకు వుంటుంది...'' అన్నాడు అనంతరాం. ఉమాకాంతరావు కృతజ్ఞతగా అనంతరాం చెయ్యి పట్టుకున్నాడు.

''తమ్ముడూ ... '' అంది సత్యవతి కళ్లు తుడిచుకొని(?)

''నీ జీవితం బాగు పడటం తప్ప నాకు ఏం కావాలి ? ... '' అన్నాడు అనంతరాం.

''కానీ ఒకటి ... ఈలోగా మీరు తొందర పడకూడదు ... '' మళ్లీ అన్నాడు. సిగ్గుపడ్డారు ఆ ఇద్దరూ. అలాగే అన్నట్లు తల ఊపారు.

''మిగతా ఏర్పాట్లు చూడండి ... '' అన్న అనంతరాం మాటలకి తల ఊపి బైటకి నడిచాడు ఉమాకాంతరావు.

''తమ్ముడూ ! నీదెంత విశాలహృదయంరా !'' అంది సత్యవతి మంచంమీద కూర్చుంటూ.

''విశాలం లేదు, ఇరుకు లేదు అక్కా ! అమ్మా, నాన్నలతో నీ రెండో పెళ్లి గురించి చాలాసార్లు వాదించాను. ఆ ఇద్దరూ పాత తరానికి ప్రతినిధులు. ఇద్దరూ ఒప్పుకోలేదు. నీ జీవితం బాగుపడే సమయం వచ్చింది. ఈ అవకాశం జారిపోకూడదు. నీ జీవితంలో రంగుల పువ్వులు మళ్లీ పుయ్యాలి. ఆ ఉద్దేశ్యంతోనే ఆయన్ని పెళ్లికి ప్రోత్సహించాను...'' అన్నాడు తను కూడా పడుకుంటూ.

ఆ మర్నాడు తండ్రిని హాస్పటల్‌కి తీసుకెళ్లి డబ్బుకట్టి ఆయన్ని హాస్పటల్లో చేర్పించాడు. ఆయన చేత రెండునెలలు శెలవు పెట్టించాడు. శెలవులేక పోవడంవల్ల అందులో ఒకనెల శెలవు జీతం నష్టం మీదే. కానీ తప్పేది ఏముంది ? మిగతా ఏర్పాట్లన్నీ కూడా పూర్తిచేసి ఆయనకు ఏ అసౌకర్యమూ కల్గకుండా చూసి ఇంటికి వచ్చాడు. టైము రెండయ్యింది.

తల్లి అతనికి అన్నం పెడుతూ మూల్గుతోంది. గుండెల్లో నొప్పి అట.

''ఏడుకొండలవాడా ! రక్షించు...'' అంది.

భోజనం చేసి కాస్సేపు నడుం వాల్చాడు. సాయంత్రం చూస్తే చెల్లెలు పరమేశ్వరికి జ్వరం.

''లోకంలో ఉన్న రోగాలన్నీ మా ఇంటికే పంపుతున్నావా స్వామీ ! ... మమ్మల్ని రక్షించు. నీకు కోటి నమస్కారాలు ... '' తల్లి అంది.

చికాకుపడ్డాడు అనంతరాం —

''ఊరుకోవే ! ఎందుకలా రోజుకు వందసార్లు దేముడ్ని తలుస్తావు ? ఆయన దిగివచ్చి నీకున్న సమస్యలు పోగొడతాడా ?'' అన్నాడు.

''తప్పు నాయనా ! ఆ స్వామిని అలా అనకు...''

''అంటాను .. ముందు దాన్ని హాస్పటల్‌కు తీసుకువెళ్లాలి. నడవగలదా, కనుక్కో...ఈ జ్వరం ఏమిటోపాడు ...'' అన్నాడు.

ఆమెను హాస్పటల్‌కు తీసుకువెళ్లి వచ్చాడు.

ఎదురింట్లోంచి ఉమాకాంతరావు పిల్చాడు.

''రండి, బావగారూ...'' అన్నాడు ఉమాకాంతరావు గుమ్మంలో నిల్చున్న అనంతరాంతో.

'అప్పుడే వరస కలిపేశాడే ...' అనుకున్నాడు అనంతరాం.

లోపలకు వచ్చి కూర్చున్నాడు.

''నేను అన్ని చోట్లా ప్రయత్నించి, ఫలించక ఇక ఆఖరి ప్రయత్నంగా మిమ్మల్ని అడుగుతున్నాను. సత్యవతితో పెళ్లికి ఏర్పాట్లు అన్నీ చేస్తున్నాను. అన్నవరంలో తెల్సిన వాళ్లకి ఉత్తరం రాశాను. ఒక వెయ్యిరూపాయలు ఖర్చులకు కావాలి. అది మీరు సర్దాలి ...'' అన్నాడు ఉమాకాంతరావు.

లెక్కలేనన్ని కష్టాల్లో వుండి, డబ్బుకి ఇబ్బంది పడుతూ తనకు అయిదొందయి ఎవరు ఇస్తారా అని తన గొడవలో తను వుంటే మధ్యలో ఈ బరువు ఏమిటి ? అనంతరాం నెత్తిమీద పిడుగు పడినట్లయింది.

''ఇది అప్పుగా భావించండి. మిమ్మల్ని ఖర్చు పెట్టమని అనటం లేదు. నాకు సానుకూల పడగానే ఆ సొమ్ము మీకు ఇచ్చేస్తాను ....'' అన్నాడు ఉమాకాంతరావు.

అప్పుగా అయినంత మాత్రాన్న ఆ సొమ్ము పుట్టేది ఎలా ? అసలది అప్పుగా భావించమని ఊరికనే అంటున్నాడని అన్పించింది అనంతరాంకి. 'ఆడపిల్ల తరఫువాడివి ఆ మాత్రం ఖర్చు కూడా భరించలేకపోతే ఎలాగోయ్' అన్న భావం అతని ముఖంలో, భాషలో కన్పించింది అనంతరాంకి.

''అయ్యా ! వుంటే ఒక వెయ్యి ఏం ఖర్మ, ఎంతయినా ఇయ్యడాన్కి సిద్ధం. కానీ నా పరిస్థితే ఘోరంగా వుంది. అసలే నిరుద్యోగిని. నాన్నగారు హాస్పటల్లో ఉన్నారు. అమ్మకు, చెల్లికీ రోజూ రోగమే. ఉద్యోగం కోసం నాకే ఒక అయిదువందలు కావాలి. ఎక్కడ్నుంచి తెచ్చేదిరా భగవంతుడా అని ఆలోచించి పిచ్చివాడినై పోతున్నాను. నన్ను ఇలా మీరు ఇబ్బంది పెట్టడం ధర్మం కాదు...'' నిజాన్ని కక్కేశాడు. అవును మరి. మొహమాటం ఎందుకు ? ఇంటికొచ్చిన బావ బలవంతం పెట్టాడని మొహమాటం పడితే నెలల తర్వాత కడుపొచ్చిందని తెల్సిందట ఒక వెర్రి బాగుల మరదలుకి. అలాంటి పరిస్థితి ఎందుకు తెచ్చుకోవాలి ?

''ఆలోచించండి. ఆ సొమ్ము లేకపోతే పెళ్లి అనవసరంగా ఆలస్యం అయిపోతుంది. అందుకే నేను ఇంతగా వర్రీ అవుతున్నది. చూడండి బావగారూ ! శిశువు బ్రతికినా మానినా పురిటినొప్పులు పడ్డం ఆడదానికి తప్పదు. అలాగే మీ ప్రయత్నం ఫలించినా మానినా ప్రయత్నించడం తప్పదు. ఒకసారి మీ అక్కయ్య ముఖం చూసి మరీ ప్రయత్నించండి.

తప్పకుండా ఫలిస్తుంది. అప్పరాల్, ఎంతండీ, ఒక వెయ్యి రూపాయలే కదా !...'' అన్నాడు ఉమాకాంతరావు అదేదో పది రూపాయలే అన్నంత తేలిగ్గా. జేబులో డబ్బులుంచుకుని హోటల్‌కి వెళ్ళి టిఫెన్ తిని రావడం అంత తేలిగ్గా చెప్పాడు.

ఆ సమయంలో ఉమాకాంతరావు మొహంలో ఒక విలను, ఒక వడ్డీ వ్యాపారీ కన్పించాడు.

''నా పరిస్థితి...'' మళ్ళీ పాత పాట మొదలు పెట్టాడు అనంతరాం.

''నాకు తెలియనిది కాదు. అయినా మిమ్మల్నే అడుగుతున్నానంటే నా పరిస్థితి ఏమిటో ఆలోచించండి...'' అన్నాడు ఉమాకాంతరావు.

దొంగతనమో, దోపిడీయో చేస్తే తప్ప ఈ సమస్యలు తీరేట్లు లేవు. తనకి అయిదొందలు, అతనికి వెయ్యి, ఇంటి ఖర్చులు మరో అయిదొందలు— ఇంత సొమ్ము ఎక్కడ్నుంచి వస్తుంది ?

అలాడిన్‌కి దొరికినట్లు ఒక అద్భుత దీపం దొరికితే బాగుండును.

ఆలీబాబాకు తెలిసినట్లు ఒక దొంగల ముఠా స్థావరం తెల్సినా బాగుండును.

సింద్‌బాద్‌కి లభించినట్లు ఒక అపూర్వ యాత్ర తగిలినా బాగుండును.

దీర్ఘంగా నిట్టూర్చి 'ప్రయత్నిస్తాను' అని మాట ఇచ్చి బైటకొచ్చాడు.

ఆ రాత్రి భోజనం చేసి చల్లగాలిలో తిరగి రావాలని బైటపడ్డాడు అనంతరాం.

ఆ రాత్రి అనంతరాం ఎన్ని గంటలకు తిరిగి వచ్చాడో తెలియదుగానీ తను గాఢనిద్రలో వుండగానే తలుపు తీసినట్లు సుందరమ్మకు జ్ఞాపకం. దానికి తగ్గట్టు ఆ మర్నాడు ఆలస్యంగా నిద్రలేచాడు అనంతరాం.

''ఇంట్లో నిండుకున్న సరుకుల లిస్టు రాయి. అన్నీ తీసుకొస్తాను. నీకు అవసరం అయిన హార్లిక్సు లాంటివి కూడా రాయి అన్నీ తీసుకువస్తాను...'' అన్నాడు అనంతరాం ముఖం కడుక్కున్నాక కాఫీ త్రాగుతూ.

''సర్లే, హార్లిక్సు అయిపోయి రెండు నెల్లు అయింది. ఈ మధ్య దాని సంగతి మర్చిపోయాం. మిగతా నిత్యావసర వస్తువులు కూడా అయిపోయినా చారునీళ్లతో రోజులు లాగిస్తున్నాను...'' అంది సుందరమ్మ.

''పాత సంగతులు వదిలెయ్యి. ఇప్పుడు నీకేం కావాలో చెప్పు అన్నీ తీసుకొస్తాను...''

''డబ్బు ఎక్కడిది?...ఆ వెంకటేశ్వరస్వామి దయవలన...'' రెండు చేతులూ జోడిస్తూ అంది.

''అవును. ఆ వెంకటేశ్వరస్వామి దయకల్గింది. ప్రస్తుతం మనకు లోటు లేదు...'' అన్నాడు అనంతరాం స్నానానికి లేస్తూ.

ఆ తర్వాత దుకాణంలో తల్లి ఇచ్చిన లిస్టు ప్రకారం సరుకులు కొన్నాడు. బియ్యం మొదలు ఇంగువ డబ్బా వరకూ అన్నీ వున్నాయి. రిక్షాలో వేసుకొచ్చాడు సరుకులు. హార్లిక్సుతో పాటు ఉంటుందని బోర్నవిటా కూడా కొన్నాడు. టూత్ పౌడర్ కావాలంటే దాంతోపాటు ఫేస్ పౌడరుకూడా కొన్నాడు.

మధ్యాహ్నం భోజనం చేసి ఎంప్లాయిమెంట్ ఆఫీసులో మధుసూదనంని కల్సి అయిదొందలు ఇచ్చేశాడు. కాల్ లెటర్ పంపించమని డబాయింపుగా మాట్లాడి మరీ వచ్చాడు. హాస్పటల్‌కి వెళ్ళి తండ్రిని చూశాడు.

''ఇంటి సమస్యల గురించి చింతించకుండా హాయిగా వుండమనీ, అదే త్వరలో కోలుకుందుకు దారి అనీ, ఏం కావల్సినా తనని అడగమనీ' అన్నాడు. ఇంత ధైర్యంగా ఎలా మాట్లాడగల్గుతున్నాడని ఆదినారాయణకు అనుమానం వచ్చినా అడగలేదు. తనకు అంత ధైర్యం ఎలా వచ్చిందో అనంతరాం కూడా చెప్పలేదు.

ఆ సాయంత్రం ఉమాకాంతరావుని కలిశాడు. యవ్వనంతో పిటపిటలాడుతున్న పిల్లదానిలా ఉన్న వంద కాయితాలు పది తీసి అతని చేతిలో పెట్టాడు. అంత త్వరలో సాధించగలడని నమ్మకం లేని ఉమాకాంతరావు ఆ డబ్బు చూసి నోరు వెళ్లబెట్టబోయి బాగుండదని ఊరుకున్నాడు.

''చాలా సంతోషం. ఇంత త్వరగా సాధించగలరని నాకు నమ్మకం వుంది. మీరు కార్యసాధకులు. ఉత్తమ పురుషులు ఎప్పుడూ...'' అంటూ ఏదో హిందీ పద్యాన్ని అనువదించి కాబోలు తెలుగులో ఒక సుభాషితం చెప్పసాగాడు హిందీ టీచర్ ఉమాకాంతరావు.

అలాంటి కబుర్లు వినడం తనకు అలవాటే అయినట్లుగా పట్టించుకోకుండా బైటకు రాబోతుంటే—

నేను ఎల్లుండి ఊరికి వెళ్తున్నాను. తేదీ తెల్పుతూ మీకు ఉత్తరం రాస్తాను. సత్యవతిని తీసుకుని అన్నవరం వచ్చేయండి'' అన్నాడు ఉమాకాంతరావు.

'సరే...' అన్నాడు అనంతరాం.

పార్కులోకి వెళ్ళి కూర్చున్నాడు అనంతరాం. నిన్నటికీ, ఈ రోజుకీ ఎంత తేడా ? నిన్న పైసా కోసం వెతుకుతున్న బికారి, ఈ రోజు ఆరువేల సొమ్ముకు అధికారి. నిన్న వాడిపోయిన పువ్వు. ఈ రోజు సుగంధం చిందే వేయి రేకుల అందాల రంగుల పువ్వు. నిన్న తను ఇసుకదిబ్బల ఎడారి. ఈ రోజు రకరకాల పూల నందనవనం. ఈ మార్పు ఎలా వచ్చింది? తను అన్యాయంగా ప్రవర్తించడంవల్ల కదూ? అది ధర్మమే. ఆలోచనలో పడ్డాడు.

ఈ రోజుల్లో న్యాయంగా సంపాదించినవాడు సుఖంగా తినగల్గుతున్నారేమోకానీ అంతన్ని భోగాలు సమకూర్చుకోలేక పోతున్నాడు. అన్యాయం ఎదిరించబోయి తనూ చెయ్యి కలిపాడు. ఈరోజుల్లో డబ్బుతో సుఖపడాలిగానీ ఆ డబ్బు ఎలా వచ్చిందని ఆలోచించడం కాదు. నిన్న రాత్రి వెంకటేశ్వరస్వామి గుడి హుండీ బలవంతంగా బ్రద్దలుకొట్టి డబ్బు పంచుకుంటున్న పూజారి, కరణం, మునసబు మధ్యకు తను వెళ్ళి బెదిరించి తనూ వాటా తీసుకున్నాడు. సత్యవతి పెళ్లికి ముహూర్తం గురించి కనుక్కుందామని పూజారి కోసం గుడికి వెళ్లాడు రాత్రి. అక్కడ జరుగుతున్న భాగవతం అది. కోపం వచ్చి ఆ బండారం బైట పెడతానని బెదిరించాడు. వాళ్లు శాంతపరిచి వాటా ఇచ్చారు. ప్రస్తుత పరిస్థితిలో తన అవసరాలు గుర్తించి తనూ వాటా పంచుకున్నాడు. తల్లి అన్నట్లు ఈ రోజు తన చేతిలో డబ్బు ఆడడానిక్కి కారణం వెంకటేశ్వరస్వామి దయ.

వైవిధ్యంగల వ్యాసాలకు
భారతి మాసపత్రిక
చదవండి!

ఒక నెల గడిచిపోయింది. చేతిలో వుందని దుబారా చెయ్యకుండా అవసరమైన తీరులో ఖర్చు పెడుతూ వచ్చాడు అనంతరాం. కానీ అతనికి రెండు గట్టి దెబ్బలు తగిలాయి ఈ నెల రోజుల్లో.

ఊరికెళ్లిన ఉమాకాంతరావు సత్యవతిని పెళ్లి చేసుకునే ప్రయత్నాలు చెయ్యక వేరే అమ్మాయిని పెళ్లి చేసుకున్నాడు. ఒక శుభలేఖ పంపాడు అనంతరాంకి. అది అతని పెళ్లి అయ్యాకా అందింది. ఏం చెయ్యగలడు ? ఆ విషయం తెల్సి సత్యవతి అదేపనిగా రోదించసాగింది. 'పోనీ, ఇప్పుడు కొంపలేం అంటుకున్నాయ్ ?' అని ఊరుకోబెట్టాడు. కానీ నిజంగా కొంపలు అంటుకున్న స్థితే అని తర్వాత తెల్సింది. ఒకరోజు రాత్రి సత్యవతి ఆత్మహత్య చేసుకుంది. పోస్టుమార్టంలో ఆమెకు నాలుగో నెల కడుపు అని తెల్సింది.

అయిదొందలూ ఖర్చుపెట్టి కాల్ లెటర్ తెప్పించుకుని ఇంటర్వ్యూకి వెళ్లిన అనంతరాంకి ఉద్యోగం రాలేదు. అందుకు కారణం అతనికి ఉద్యోగం ఇస్తానన్న అతని ఫ్రెండ్ తండ్రి అప్పటికి బదిలీ అయ్యి వెళ్లిపోవడం.

ఈ రెండు దెబ్బలతో మనిషి నీరసించి పోయాడు. ఉన్న డబ్బు కూడా ఖర్చు అయిపోతోంది. తర్వాత ఎలా ? తండ్రి ఇంకా హాస్పటల్లోనే వున్నాడు.

ఒకరోజు రాత్రి పరమేశ్వరికి హైటెంపరేచర్ వచ్చి హడావుడి చేసింది. రాత్రికి రాత్రే హాస్పటల్‌కి తీసుకెళ్లాడు. అక్కడ ఇంజక్షనూ అదీ ఇచ్చి ''రాత్రి గడిస్తేగానీ చెప్పలేం ఇంటికి తీసుకెళ్లండి. ఇక్కడ చేర్చుకుందుకు ఖాళీలు లేవు...'' అన్నారు.

''ఒరేయ్ ! తెల్లవారిపోయింది... లేవరా...'' అని తల్లి తట్టి లేపింది అనంతరాంని.

కిటికీలోంచి చూశాడు. వెలుగు వచ్చేసింది. రాత్రంతా హడావుడి చేసిన పరమేశ్వరి మత్తుగా నిద్రపోతోంది. ఒంటిమీద చెయ్యివేసి చూశాడు అనంతరాం. కొంచెం చల్లగా తగిలింది. అతనికున్న జ్ఞానం ఆమె అప్పటికే చచ్చిపోయిందని చెప్పలేక పోయింది.

మూలిగాడు అనంతరాం —

''అమ్మ తెల్లవారిపోయిందని అంటోందిగానీ తమ జీవితాల్లో తెల్లవారడం అంటూ వుందా ? చీకటి తప్ప వెలుగు ఎరుగని బ్రతుకులు. అబ్బే... ఈ జీవితాల్లో వెలుగు రాదు... ఇవి తెల్లవారని బ్రతుకులు...'' మంచంమీద మళ్లీ ముడుచుకుని పడుకున్నాడు. ★